

وارلیق

آیلیق تورکجه و فارسجا فرهنگي نشریه
مجله ماهانه فرهنگي فارسي و ترکی آذری

ایکینجی ایل صایی ۵۹۴ (آردیجیل صایی ۱۶۹۱۵)
سال دوم شماره ۵۹۴ (شماره مسلسل ۱۶۹۱۵)

تیر و مرداد ۱۳۵۹
(شماره امتیاز ۷۵۳۸)

VARLIQ

Monthly
PERSIAN AND TURKISH JOURNAL
2nd Year No. 4,5 (Serial No. 15,16)
July, August 1980

Address: Mossadegh Ave. Bldi Str. No. 17
Tehran, Iran

قیمت ۷۰ ریال

ایچینده کیلر

(فهرست)

صفحه

۳	۱- شعریمیزده قافیه مسئلهسی : دکتر حمید نطقی
۱۷	۲- ادبیات و اینجه صنعتدن
۱۹	۳- آذربایجان ادبیات تاریخینه بیرباخیش (۱۳): دکتر جواد هیئت
۳۸	۴- اوحدالدین اوحدی مراغه‌ای: پرفسور غلامحسین بیگدلی
۴۹	۵- دان اولدوزی: ت. پیرهاشمی
۵۲	۶- وطن: علی آقا واحد
۵۳	۷- آذربایجان-آذربایجان: عبدالکریم احمد. رسول رضا و منظوری خامنه‌ای
۵۵	۸- آنا: بالاش آذراوغلو
۵۶	۹- صلح و جنگ: استاد شهریار-پرفسور غلامحسین بیگدلی
۵۷	۱۰- دیاریمدی منیم: میرزه ابراهیموف
۵۹	۱۱- گلن مکتوبلاردان: ۱- سیدرضی ساوه‌جی
۶۳	۲- املاء قاعده‌لری و بعضی کلمه‌لر حقیقته
۶۷	۱۲- منه یار اولماز: ح. م. ساوالان
۶۸	۱۳- اشعاریم منیم: فریور
۶۹	۱۴- گۆی گۆزگلین: دکتر حمید نطقی
۷۱	۱۵- ابوالقاسم فیوضات: صمد سرداری‌نیا

دوکتور حمید نطقی

شعریعیزده قافیه مسئله سی (۲)

سین بنسزه رلیسگی

معلومونوز اولدیغی کیمی فارسجادا بغویوک شاعر و سؤزا وستادلاری
فضولی نین دقدیگی وجهیلله، تا ایلکدگونلرهدن بوی ؛
معنی چمنینده گول دیکنده سؤز رشته سینه گوهر چکنده
قافیه چتینلیکلری ایله قارشى - قارشىا قالمیشلار .
کئجهن بحثیمیزده بو چتینلیکلره اشاره ائتدیک . ایندی یو
مشکلاتین عمومیتله تورکجه و بخصوص آذربایجان تورکجه سینده نه کیمی
مسئله لر توره تدیگی موضوعونى گوزدن گئچیره جگیز .
کینه بیلدیگیمیز اوزره قافیه و عروض قاعده لاری نین سرتلیگی نی
(حسن لیگی نی) بیر آز تعدیل ایچون بول - بول " یجوز للشاعر
مالا یجوز لغیره " رخصتیندن استفاده ائدیلمیشدیر ، ائله کی صونولما
" در تنگنای قافیه خورشید خروشود " حقیقتی میدانا چیخاریلمیشدیر .
قافیه قانون و قاعدالاری نین سرتلیگی فارسجادا آن بغویوک شاعرلرین
بئله باشینا ایش آچمیش . داها اول صایدیغیمیز مثاللاردا انوری -
لرین ، دقیتی لرین ، منوچهری لرین ، سنائی لرین ... داخی خطالاردان

اوزاق قالا بيلمه ديك لرینی تشبیت ائتدیک قانونلاری "شکیلچی
لر یاییشدیقلاری کؤک لرله بیر تک سؤز تشکیلا ثریرلر " رخصتی ایله
چوخ یوموشایرلار . آنجاق کلمه لر غیر مرکب و جامد حالدا قالدیقلار
یندا قافییه قانونلاری نین نه قدر خشن اولدوغونی و فارسجا شعریا و -
چون جور به جور مسئله تئوره تدیگینی آچیخجا گئوروروک ، اؤزدیلمیزه
گئچمه دن قابق سعدی نین -چوخ گؤزه ل بیر غزلیندن بیر نغچه مصراع
شاهد گتیره ک . بو غزل احساس و معناجا زنگین اولدوغنی حالدده قافییه
نظریندن قابل بحث دیر :

دیدار تو حل مشکلات است
صبر از تو خلاف ممکنات است
دیباچهء صورت بدیعت
عنوان کمال حسن ذات است
.....

ترسم تو به سحر غمزه یگروز
دعوی بکنی که معجزات است
زهر از قبل تو نوشداروست
فحش از دهن تو طببات است
.....

گوردوگونوز کیمی مشکل / ممکن / معجز / طیب قافییه لری جمع شکیلچیسی
(آت) و (است) ردیفی نین تکراری سببی ایله چوخ گؤزه ل یاراشیب
و بیر چوخ متکلف شاعرلرین هنر گؤسته رمک ایچون دوزدوک لری ایکسی
قافییه لی (ذوقافیتین) ، مثلاً :

ساقی از آن بادهء منصور دم در رگ و در ریشهء من صور دم
کیمی منظوم سؤزلردن ، حقیقی شعر روحونا داها یاخیندیر . عصرلریو -
یی ، تورک و بخصوص آذربایجان شعرای ایچون مسئله داها چوخ چتین
اولدی . دیوان یا خود کلاسیک شیوه ده یازان شاعرلرینکی نین بنزه ری
ایدی . زیرا بونلار فارسجا و عربجه کلمه لری بول - بول ایشله دیردیله
بو کلمه لر قافییه اولدوقلاریندا ، عینا " فارس منظومه لرین وضعیتینی
گؤسته ریرلر . پارانتز ایچینده دئمه کیمیز " لازیم دیرکی چوخ مقدار دا
فارسجا و عربجه کلمه نین استخدای ، اؤز دیلیمیزین ، بو کلمه لرین

افاده اهتدیک لری سؤزلره مالک اولما ماسیندان، یعنی یوخسوللوقدان دگیلدی. "اظهار فضل"، مودا تبعیت و تقلید، شاعرلرین شخصی سجه لری نین یانیندا عروض انطباق مجبوریتی، تورکی کلمه لردن چوخ فارس و عرب کلمه لرین، عبارتله گیرمه گینه یول آچیردی. بو بایدا باشقا بیر زمان بحث ائتمهک لازیمدیر.

یونا مقابل، اوزانلار، اویونلار، باخشی لر، شامانلار (باخ: یانارلی، رسمی تورک ادبیات تاریخی، ضمیمه ۴۲) و داهامونرالاری عاشیقلار، یعنی بیر کلمه ده خلق شاعرلری طبیعی اولاراق خلق دیلینی ترجیح ائدیردیله و یونا گوره ده تا ایلک گوندن، مستقیما "دیلسی-میزین آسانلیقلار، عرب و فارس قافییه قاعده لرینه انطباق ائلییه بیلمه - یه جگینی آنلادیلار. اساسدا، شکلدن چوخ محتوا یا، ظاهر دن چوخ باطنه، قاعدا لردان چوخ دویمه لارینا تابع اولان سازشاعری و عاشیق، "المجم" بین عیب صاییب و فاضلانہ آدلار و اصطلاحلارلا (اقوا، اکفا، سناد، ایطا، زیادات و سایر) آدلاندیردیغی و صونوشدا بونلاردا ن بیر پاراسینی قاعدا لارا استثنای کیمی قبول ائلمه سینه باخمایاراق او (خلق شاعری) آوز کسکین ذکاسی ایله دوزگون تشخیص و عریب و دیلیمیزه کاملاً مناسب اولان قافییه شکیل لرینی قبول ائدیب و عصرلر بویوجا دا ایشله تدی. اولاً بونلارین سایه سینده و ثانیاً "عصریمیزده قافییه نین مطلقیت و استبدادینا، بیر چوخ شاعر و نظریه چیلر طرفیندن، صون و عریلمه سی اوزوندن اصولاً "آذربایجان شاعرلری ایچون کلاسیک قافییه تکنیک لری گون مسئله سی دگیلدیر.

بو، قافییه نین موقوف اولدوغی دئمک دگیلدیر، قافییه لی شعر معین سببلره گوره چوخ سئویلیر و سئویله جکدیر، لکن او غلیظ و شدتلی قاعدا لار آرثیق حکم سیز قالمالیدیر و عصرلردن بری خلق شاعرلریمیز - یین آختاریب تاپدیقلاری اصول و قاعدا لار بیژیم شعریمیزین حقیقی قافییه قانونلاری کیمی تانیلما لیدیر.

شعریمیزین قافییه قانونلاری نه لردیر ؟

خلق شعریمیز، مکمل و رشکین قافییه لری، آچیق و باغلی قافییه لری، آسونانس و آلیته راسیون آدلانان سن بنزه رلیک و تکرارلاریندا ن

چیخان آهنگ لری ، باش و اورتا و موندانکی قافیہ لری ، جنا سلی قافیہ لری راحت - راحت ایشله دیر ، بو خصوصیت ، ایگیرمینجی عصرین مختلف ادبی جریانلاری نین ایزینده دیر ، دوغروندان دا آذربایجان شعری نین قافیہ خصوصیت لری ده بونلاردان عبارت دیر ، دیلیمیزین خصوصیت لریندن دوغان و عصرلرجه خلق شاعرلری نین و رنگین فولکلور و موزون تعیین ائدیجی قاعدالارینی تشکیل ائدن بو امولدان هامی شاعر لریمیز فایدا لانا لیدیرلار .

بو قاعدالاری بیر آر ایضاح ائیله یهک : تورک دیللری نین بئیه باخیمیندان هند - اروپائی دیللرله مقایسه قبول ائتمه یه جکیندن بو دیللرین خصوصیت لریندن چیخان قافیہ قاعدالاری دا آموز یئریشسه مخصوص دور .

فارس و عرب اولچولریله ، قافیہ قاعدالاریمیزی اولچنلر تورک دیل لری نین بئیه و باشقالیق لارینی گورمه یین لرو بو نکتهدن غافل اولان لار دیر .

دیلیمیزین شعرینده تا ابتدایان قافیہ ایله ، وزن - آهنگ آراسیندا آیریلماز بیر باغ اولدوغونی گوروروک .
بو حال ایکی عنصر کومه گی ایله تامین ائدیلیر :
۱ - تکرار ۲ - سبزه رلیک لریندن

تکرارین ، بیزیم عادت ائتدیگیمیز معیارلاردا ، آدینا گناه ردیف ، دخیلیر و گاه آلیته راسیون .

ردیف ، اسکیدن بری چوخ سئویلیدی :
قالخدی دلی کؤنول سوردی یثریدی
گل اولدی گئده لیم بیزیم ائلره

گوزوم یاشلاری یئر اوزونی بورودی
سئل اولدی گئده لیم بیزیم ائلره ...

داها قدیم زمانلارا دا گئتسن ، تورفان قازمالاریندا ، اویغور خطی ایله تاپیلان شعرلرده ، کی الله سفوگی سی مضمونی ایله یازیلیمیشدیرو شاید مانی دیتینه عاید اولسون ، عینا بومصراعلارلا قارشیلانجا غیق :

تانغ تنگری کلدی
تانغ تنگری اوزی کلدی

تانغ تنگري گلدی
 تانغ تنگري ائوزی گلدی
 طورونقلار قاموق ییگر قارداشلار
 تانغ تنگریک اوگه لیم
 کو روگمه کون تنگری
 سیز بیزی کوزه دینگ
 کورونوگمه آی تنگری
 سیزی بیزی قورتنقارینگ
 بیذی تانغ تنگری بیبارلیق
 یاروقلوق یاشوقلوق
 تانغ تنگری
 تانغ تنگری
 تانغ تنگری
 بیذیق بیبارلیق
 یاروقلوق یاشوقلوق
 تانغ تنگری

قانغ تنگری . (۱)

آلیته راسیون آدلانان تکرار عنصری ده معین سس یا خود سوز تکراریندا
 دایانیر، بو عنصر اورویا ادبیاتیندا دا قدیم دن تانیتمیشدیر، زیرا
 اورویا دا - دقدیگیمیز کیمی - ۱۲ - نجی عصره دگ قافیهدن خبر
 یوخدی و اونون یئرینه بو و بونا بنزهر عنصرلردن قایدالانیردیلار
 بیرآز ایضاح ائدهک: عینی سسین (اکثرا " بیر صامتین) بیر بیرینه
 یا خین سوزلرین یاشیندا گئیریلمه سینه آلیته راسیون دئیهرلر:

(۱) دان تانری (الله) گلدی/ دان تانری ائوزی گلدی/ دان تانری گلدی
 دان تانری ائوزی گلدی// قالخین بوتون بیگلر قارداشلار / دان تانری
 تجلیل ائدهک/ گورن گونش تانری/ سیز بیزی قورویون/ گورسه ن آی -
 تانری / سیز بیزی خلاص ائدین //
 دان تانری / خوشایی و عطر /
 ایشیقلی و ایشیلیتلی /
 دان تانری / دان تانری .

"دیل دلبره دلبر دیله دلدارا توخوندی ..."

مصوت لردن ده عینی استفاده نی ائتمک اولور.

تکرار، جور به جور نوعلریله گؤزه ل سؤزدن یاراتما عنصرلریندن دیر، بونون اوروپا ادبیاتیندا اقسامینا قیسا بیر اشاره ائدیریک بونلارین هامیسی نین شعریمیزده یئری وار:

الف - **EPIZEUXIS**: بیرکلمه یا عبارتین عینا "تکرار ائتمکدیر.

ب - **ANAPHORA**: بیر کلمه یا عبارتین بیرشعرده بیر چوخ

مصراعلارین باشینا عینا "کتیرمکدیر. دده قورقود دان بیرمثال:

(قاراداغیم یوکسه کی اوغول ،

قارا سویوم ملاشغینی اوغول ...)

ج - **SYMPLOCE**: چوخ بندن تشکیل ائتمیش بیر شعرین

باشیندا و صونوندا بیر کلمه و یا عبارتین تکرارلانماسیدیر.

د - **EPISTROPHE**: بیر کلمه یا عبارتین جمله نین صونوندا

تکرار ائدیلمه سیدیر.

"قوشلار گلدی ، باهار گلدی اما یار کلمه دی ..."

ه - **EPANADOS**: بیر کلمه یا عبارتین جمله باشیندا

و اورتاسیندا یا خود اورتاسیندا و صونوندا عینا "تکراریدیر.

" یاز گلدی ، یاز گئتدی اما ایاز هله خسته لیکدن آیاغا قالغما -

میشدی . "

و - **EPANALEPSIS**: بیر کلمه یا عبارتین باشدا و صونوندا

تکراری دیر .

ز - **POLYPTOTON**: بیر کلمه نین مختلف گرامر فورما -

لاریندا آرخا - آرخا یا گلمه سی دیر.

"قان قارداشیم قانایان یارانا جانیم قربان ..."

ح - **ANADIPLOSIS**: بیر جمله یا مصراعین صون کلمه یا

عبارتین نین اوندان صونراکی جمله یا مصراعدا تکرارلانماسی دیر:

" اوغلوم اخشیت ، اخشیت و اوگرهن . "

ط - **ONAMATOPOEDIA**: طبیعت و ساییره سسلری نین تکراری -

دیر . بونون دیلیمیزده گورکملی بیر یئری وار :

" شیریل - شیریل آخان چشمه ... "

خلاصه، ردیف و تکرار لایمانین مختلف نوعلاریندا ان خلق شاعرلریمیز چوخ فایدا لاندیشلار. اسکیدن قافییه نین باشدا کلمه سینین دوشونورسک (دده قورقود دا چوخ مثاللری وار) مختلف شکللرده کی تکرارین شعریمیز ده کی یئرینین داها یا خشی قیمتلندیره ریگ. ایندی قافییه عنصر وون داها آجیق و کلاسیک معیارلارا انطباق ائدن نوعونا نظر ائلییهک :

۲ - سن بنزه رلیک لریندن فایدا لاندماق

رسمی ادبیات منقذلری، خلق شاعرلری نین، قافییه تکنیکی نین دار حلقه سینین سیندیریب و اوزلرینه خاص بیر یولسجیدیکلرینین صون زمانلارا دک قینا دیلار، اونلاری سواد سیرلیق، غفلت و دقت سیزلیک له اتهام ائتدیله. بو نقذلرین یاخشینی بیسمن آیرما معیاری کلاسیک قافییه قاعدالاری ایدی. حقیقتده ده کلاسیک شعرده بیویوک داھی لر، عصرلر بویی بو معیارلارلا چالیشدیله. بیویوک دهالاری اوزوندن حقیقی موفق ده اولدولار و قافییه نین وئردیگی بوتون امک انلاری ایشله تدبیرله. صونرا یاواش-یاواش، یئرینده مایماق (درجا وورماق) و سوزلری ساققیر کیمی چئینه مک، یارادیجیلیق و تازه لیگین یئرینه گنجی بلی قافییه لرین نه وئره بیلر جگیتی هرکس آرتیق قایاقچا دان آزیر اولموشدی. اینگلیس شاعری (بوب) ون دئدیگی کیمی :

" هارادا غرب دن اسن سویوق یئل (BREESE) کورسه نیر.

ایکینجی مصراعدا یقلین، آغا جلارین (TREES) بوداقلارینا بیر شعیله پیچیلدا دیغینی گوره جکسنیز.

اگر بوللور ارخ شیریلتی ایله آغیر - آغیر حرکت ائدیله

(CREEP)

اوخوجی بوئون دالیسیجا یوخی (SLEEP) کلمه سی ایله قارشیلا

شا جاغیندا ان قورخسون

آذربایجان دا گورکملی شاعر رسول رضا دا بقله یازیر:

آلان و سالان

دان و آمان .

یورولما دین می ؟

جوت اولور قولاقلاری انسانین ؟

ئە اۆلسون ؟
ائە بونا گۆرە گرەك
بوتون سطرلری
دیوارا خالجا میخلایان کیمی
قافیەلەیک ؟
هم دە یان - یانا
جوت - جوت .

.....
شاعره یازیفین گلمیرسه ،
اوخوجویا یازیفین گلسین .
قوی قولاقلاری بیر آز ...
گۆزلەپیرسین ، دگیل ؛
دینجەلسین ؛
یوخ " ساکت اۆلسون "
بئله ؛
قافیەسیز .

.....
بو سۆزلریم
ائە بیلیمه
هرجور قافیەیه دایریدیر .
یوخ .
قافیەیه نه گلیب ،
آختاران اۆلسون گرەك .
قافیەیه نه اولوب ،
چئینە پیپ گۆوشه مه سک .
اونی یامان گۆنه قویان
قلمی کوت شاعریدیر .
سۆزوم بئله لرینسه دایریدیر .

هانری میتهران (شائسی اونی وئرسیتەسی نین ادبیات و انسانی
علملر پروفیسوری) قافیەنی خلاصه اولاراق زمانیمیزدا سس بنزەرلیگینه

(هوموفونی یه) اساسلاندیریر. حالسوکي، کلاسیک قافییه تکنیکی سس بنزهرلیگیندن دایها چوخ سس عینیتی نه دایانیر، مذکر و مؤنث دهشی - لن قافییه لرین نوبت له شمه سیننی طلب ائدیر و اوسته لیک، بوشرطلرین یاشیتدا بیرده یازیدا - املاد - عینیت ایستیر (کی بوتادا هومو - غرافی آد وئریلر) . هانری میتهران سوزه بئله باشلاپیر:

عنعنوی شعرلر قافییه لی دیر. قافییه لرده معین مودل لر اوزره گتیریلیر یورادا قافییه لرده سس لرده عیننی اولمالاری ایسته نیلیر. زمانیمیزده بو شرطلر شدت و حدت ایله اجرا اولونمور .

شمال آذربایجان یازیچیلاری اتفاقنی نین آیلیق ادبی - بدیعنی ژورنالی "آذربایجان" نین ۱۹۷۸ - نجی ایل ۱۲ - نجی مایی سنیندا یوخاریندا نقل ائتمدیگیمیز رسول رضانین شعری بیرجده تنقید یازیسی ضمنینده چاپ اولموشدی . بو یازی دا آقاموسی آخوندوف اطرافلیجه آذربایجان سووقت شعرینده قافییه "مسئله سیننی تحلیل ائدیر .

یورایا بو قیمتلی تدقیقین بیر خلاصه سیننی کئچیرمه کی فایدالی گؤردوک: مؤلف املا یا مبتنی و یا خود اساسلی (هومو غرافیک) قافییه نین یاراتدیغی محدودیت لری شرح وئردیکدن سونرا فونته تیک اساسلی قافییه نین رغبت تاپماسیننی طبیعی گورور . قافییه نین یوتون گؤزه للیگینی اونون یئننی لیگینده و گؤزله نیلمه زلیگینده دیر. بو باخیمدان رسول رضا نین تصویر ائتدیگی بیر احوالات چوخ مراقلی دیر. او، شاعر میکائیل مشق حقیقده یازیر:

ما صامین قاباغینا گلدی ،

الیتی اوزاتدی :

- میکائیل مشق ،

سونرا علاوه ائتدی :

قوجا قسان قافییه تاپسان !

هئدیم : آغیر اولدی بو یوک !

- آفرین ، آفرین - دهیه

اوغوندی گئتدی

بو غریبه ، گؤزله نیلمه ز قافییه یه .

منقند فونته تیک قافییه نی ایکی قسمه بؤلور :

۱ - مطلق فونەتيك قافيه ،

۲ - نسبي فونەتيك قافيه .

قافيه لندىرىلن سۆزلىرىن مختلف شەكلدە يازىلماستىن باخماي ياراتقان ،
بىر جور سىر وئىرەن قافىيەلىرى بىز فونەتيك قافىيە آدلاندۇرىرىق . بوقا -
قىيەلىرى دىلىمىزدە مختلف فونەتيك خادىشلار ، ايلك نوبەدە اويوشما -
(آسى مى لاسيون) فونەتيك خادىشەسى نتيجه سىندە ياراتىر . مثلاً "رسول
رضانين" ياخىرلار" ، " ياخىللار" (بخىل لىر) قافىيە سىندە بونى آيد
گوروروك (ياخىرلار) نىن محاورە دىلىندە " ياخىللار" تلفظ ائدىلمە -
سى (اعتبارى ايله) . بو قىيىلدىن محاورەيە دايانان قافىيە نمونەلىرى
چوخدور ، مثلاً " ايسە يىرلىرى / پىسلە يىرلىرى (محاورەدە : ايسە يىرلىرى /
پىسلە يىرلىرى) و پىرىندىن / نغمەلىرىندىن (محاورەدە : پىرىن نىن / نغمە
لىرىن نىن) .

منقد بىلە قىد ائدىر : " البته ، قافىيە شەخەرگىن دىلىمىزىن قا -
نوئلارنىنا احتياطلا يانا شاق گرەكدىر . شاعر شفاھى ادبى دىل ويا -
خود عموم خلق دائىشيق دىلى نورماسى (نورمى = ھىجارى) اولان فونە -
تيك قاكىتلارلا دىيالەقت (لىجە) خادىشەلىرىنى فرقلەندىرمەگى با جارما -
لىدىر . عكس حالدا قافىيە دوزەلتمەكدىن عموم خلق دائىشيق دىلىسى و
پىرىنجى نوبەدە ادبى دىل باخىمىندىن موفقيت قازانماق چىندىر .
مثلاً " اوزونو / اوزوگو (اوزونو) قافىيەسى بعضى لىجەلردە اوزونو /
اوزونو اولماسى اعتبارى ايله دوز دگىل ،

دەدى بو فكرلە اوزمە اوزونو ،

قىرمىزى ساپ باغلا سن بارماغىما ،

من اونى صايارام نشان اوزوگو ...

مصراعلىرىندا اولدوغى كىمى) .

اما نسبي فونەتيك قافىيە حقىندە ، مۇلف دەيىر : مطلق فونە -
تيك قافىيەدن فرقلى اولاراق ، بورادا قافىيە لندىرىلن سۆزلىرى ايسە
يازىلىش ، ايسە سەدە تلفظ جەتىندىن بىر - بىرىندىن مەيىن درجە دە
فرق لەنىر . اوزى دە بو فرق لەنمە ھىم صاقتلار ھىم صامتلار ، ھىم دە
صاقت و صامتلار گورە اولايلىر .

بو اوچ نوع بىلە اىضاح ائدىلىر :

۱ - نسبی فونەتیک قافیەلرین صامت لره گۆره یارانما یوللاری :
الف - قافیە بیر سسین اولما ماسیله بیر بیریندن فرق لهنیه
ان چوخ (ر) سسی نین اولما ماسی گۆرونور .
صمد وورغون :

یئرلی - یئرسیز مثال چکر ،
اوی بئر بوش ناغارا (نقاره) ،
هر اجلاس ، هر مجلسه
بئر باش ووروب صوخلار .
م . آراز :

طبیعت قالدییر داغ قالخاتینی
نه گۆک لر آزا جیق یگردن اوتانییر .

(ن) سسی نین ده اولما ماسی ، فکرث صادق :
جای قووشان - قلعه جیفین قاپیسی
اینانعیرام یغله بئر یئر قاییلین

(ز) سسی نین اولما ماسی ، فکرث صادق ، یوخوسوز / سو قافیەلی
مصراعلاری واردیر .

ب - نسبی فونەتیک قافیەلرین عموماً " بیر ، آن چوخ ایکی علامته گۆره
فرق لهن صامت لر اساسیندا یارادیلماسی اکثر " (م) ، (ن) ، (ل) و (ر)
یورادا اساس دیر .

"مثلاً" بختیار وها بزاده ده : جلوه لر / ذروه لر ، جابر نوروزدا یغله /
یغره ، یغله جه ییک / گیره جه ییک ، داود نصیبده : دگیل / دخییر و
سایره نسبی فونەتیک قافیەلرین بو تیپینده مثال اولاییلر .

(ن) ، (ر) صامت لرینه گۆره :
رسول رضا :

یوکسه لیش یوللاریندا

نه دیر سویله انگه لین ؟

هانسسی اولوم ، هانسسی ایش

ایسته گینه ئن گلیر ؟

- کارلیق و جینگیلتنی لی لیک فرق لوی :

سلیمان رستمده : قازدیق / آسدیق ، دادمیسان / قاتمیسان قافیە

لوی .

۱ - صونور صامت لره و کارلیق - جینگیلتی لی لیک علامت لرینه گوره :
جایر نوروز دا : یاخیلاشان / ناخیلاشان ، آخین اولور / ناخیل
اولور ، دالغا / آرغا قافیهلری ..

۲ - صائتلر (مصوتلر) اساسینا گوره :

الف - اینجه لرله ، قالین صائتلر .

آستا / اوسته ، مزاری / اوزهری کیمی .

ب - دوداقلانان (یووارلاق) و دوداقلانمایان (دوز) صائتلر اساسینا
ایزیمی / اوزومو ، غروب / قیریب کیمی .

ج - صائتلرین قاپالی و آچیق اولماسی :

دایانا جغیم / دایانا جغام ، قلعه چیق / قالاجاق کیمی .

۳ - هم صائت و هم صامت لره گوره فرق لهنن قافیهلر .

گورو نوروک / دیریلیریک ، بیلمه دی / وئرمه دی ، بلکه منی /

کورکه منی (هئج یئر اوزی گؤزله میردی بلکه منی -

من دوغولدوم ... بورودولر کورکه منی) ، آغلاما زمی / آغریما زمی ،

- بونلارین یانیندا شکلجه بیر و یا اوخشار ، غراماتیک معنی اعتبار

بیله مختلف سؤزلرله افاده اولوتموش قافیهلرده واردیر :

رسول رضا :

یا مانلیق گوردوم ،

اوره گیم آغریدی ،

حق سیزلیق گوردوم ،

یوکی داغلاردان آغیردی .

و فکرت قوجانین آغیردیر / آغریدیر قافیه سی .

- نهایت صائت سسلرین دوشمه سی ایله یارانان قافیهلر :

قطاری دی می / قورتاردی می ، بایرام / آیران مثاللاری کیمی .

صونوندا منقد دئییر :

" نسبی فونه تیک قافیهلر شعریمیزده نسبتاً " یعنی حادشه دیر .

بونونلا برابر قافیه نین بونوعنون بیزده ائل ادبیاتی عنعنه سی واردیر

بیاتیلاردا و ماهنی لاردا عاشیقلارین شعرینده بو قییلدن قافیه

لره چوخ راستلانیر :

خالیندا / یانیندا ، آماقارا / قال مقالا ، بوزقالا / دوزقالا /

آزقالا ، ایشله / گوموش

توللاما ، ياتانا / آتاما ، قيزيل / دوزول ، هوس / ياس / يى يىس ،
يامان / ياتان / جهان ، يوردوم / درديم ...
منقد سۆزلىرى نىن صوفىدا چوخ اهمىيلى بىر نقطه يده اشاره -
اقدير ، او ، دئيير :

" حاضردا قافيه لىنديرمه ساحه سينده شعر يميزده ايكي ميل مشا -
هده اولونور . بونلاردان بىريشجيسى شعرده امكان اولدوقجا چوخ قافيه
ايشله تمك ، ايكيشجيسى ايسه امكان اولدوقجا قافيه ايشله تمك
مىلى دير ... عيىنى بىر شاعرين يارادىچىلىغىندا بىر هرايكي بولسا
شعر يازيلماسى نىن شاهدى اولوروق . بئله گورونوركى ، بو وضعيت
شعرين داخلى تشكىلىكاسى ، آهنگى ايله علاقه داردير . "

دئمهك زماشيمىزىن شاعرى ايجون ، گوزل سوز ياراتماقدا ،
ديليمىز بول - بول امكانلار وقرمكده دير . شاعر ايستهرسه ، مضمونى
شيوهسى ، سوزونون آهنگى نىن ايجابىنا گوره ان رنگين قافيه لردن ،
حتى آقا موسى آخوندوفون دئديكى كيمي " ايكي قات قافيه " دن بىيله
فايدالانىير .

" ايكي قات قافيه لىنديرمه اصولونون تظاهر فورمالارىندان بىر
ده مصراعلارنى تشكىل ائدن بولگولردهكى آيرى - آيرى سوزلرين هم قافيه
قافيه اولماسى دير ، مثلا " اسلام جعفرلى نىن " ياشيدلار " شعرينده اوخوم
يوروڤي :

ايكي هم ياش ،

چاواش - ياواش

قالخيب صبحى سلاملاڤي .

شقى آندى ،

جلوه لىندى

گوزلرى نىن شيشه سينده .

آتلار آخير

اونلار باخير ،

ته ماوى دير دئيز سويى . "

بو نوع قافيه لىنديرمگه ، منقد كىتاب دده قورقود دان دانمونه لىندير
گتيرير . مثلا :

بری گل گیل ، باشیم تاجی ، ائویم تختی

یا خود :

منیم اونوم اوله ، سؤزوم دینله .

شاعر ایستهرسه ، یوخاریدا مفصلاً اشاره ائتدیگیمیز کیمی ، هر جور قافیهدنی ایشله بیلیر . قافیهلری شعرلری نین مصراعلاری نین حتی مختلف یئرلرینه داغیدیر . مثلاً : عیسی اسماعیلزاده دن :

آغلار ، یوللار ،

دره لره ، یاماجلار ،

کیرپیک لره ، اوووجلار یاغیردی .

و یا خود :

بیر ماصا وار چکیلیب اوز قینینا

بیر چمن وار بولاشیب یازقائینا

یاغیش یاغیر ...

یاغیش گئدهک ، یازیلما یان شعرلرین یانینا .

دیلیمیزده ، دنیا اولچوسونده گؤزه ل شعرلریا زیلیب ویا زیما-
قدا دیر . بیزده معاصر دنیا ادبیاتی نین مختلف سبک و شیوه لرینده
دیلیمیزین صونسوز سؤز یاراتماق امک انلاریندان فایدا لئمالی ییق
دیلیمیزین بنیه سینه گؤره قافییه و وزن مسئله لرینی پاشا دوشمهک له
بو ایره لی حرکت و انکشاف داها دا سرعتلی اولاجاقدور و یارا دیجیلار-
یمیزین ذوق و استعدادلاری کئچمیش میراثیمیزدان الهام آلماق-
برابر ، دار قالیبلاردان آزاد اولاراق ، داها شیرین میوه لر-
و شیره چکدیر .

—ون

باکی دا چیلان ادبیات و اینجه صنعت غزلی ۷ مارت ۱۹۸۵- سخی
ایل نمره ۱۵ (۱۸۸۵) ده وارلیغین یئنی هایی عنوانیندا مجله میزین
آلینجی مایسی مندرجاتی حقینده آقای سیروس طرفیندن تفصیلاتلی
معلومات و یریلیمیش صوراً آقای م. ع. نقابی نین یازدیغی مکتوب
پروفسور عباس زما نوفون تبریزی دوستوما مکتوب عنوانیه یازدیغی
جواب درج ائدیلمیشدیر.

غزئده آذربایجانین هانلی شاعری یختیار وهاب زاده دن و خلق
شاعری مروارید دل بازی دن شهریارا خطایا شعرلر درج ائدیلمیشدیر.
پروفسور زما نوف محبتلی و نزاگتلی مکتوبوندا قارشیلیقلی
محبت و حسرتدن بحث ائدیر، گنجمیشده شاه رژیم نین گتیردیگی قارا
گونلری و احقانه سانسورلار نتیجه سینده قیریلیمیش رابطه و یا قلاوی
خاطرلادیقدان صوراً ایران انقلابی نین گتیردیگی حریت ها و اسسیندا
اونو ولسوش صانیلان لکن هئج بیر وقت اونو دولما یان قارداشلار
آراسیندا کی محبت و حسرتی بیان ائده رک یقله دئییر: " من ده بورا-
دا هرکیمه دئییرم کی، تبریزدن مکتوب المیشام " هائی ؟ منده هاوخو"
دئییر. مکتوبونوزی بیر جوخ یولداشلارا او جمله دن یازیچیلار اتفاد
قیندا اوخودوم هامی بغیوک ماراق و هیجانلا دینله دی. خلق شاعری
سلیمان رستم بداهته " بو مصراعلاری سؤیله دی :

جنوبدا آزادلیق گونشی دوغدو
کمانیم آغلاما، سازیم آغلاما
گل تر گوللرینله، چیچه ک لرینله
با هاریم آغلاما، یاریم آغلاما

تبریزی قارداشیم عشقینله بزه
گونشلی گونلرین گلمه سین گوزه
گفتدی ابدیلیک گنده ر - گلمه زه
ستین ده، منیم ده یاسیم آغلاما

چئویرنج بایراغا حقیقتینی
قاتینلا قازان دین سعادتیینی
سلیمان رستم ، محبتینی
کؤنول دفتریمه یازیم آغلاملا

*** **

صویرا ادیب آینه گئچن ، ایراندا آذری تورکجه سیله چیخان
یعنی کتاب و مجله لر حقیقته فکرینی بئله بیان ائدیر: شاه اصول
اداره سی نین دئوریلمه سیندن گئچن قیضا مدته جنوبی آذربایجان
خیالیلاری بیرصیرا شعر کتابلاری و ژورناللار نشر ائتمیشلر بونلار
گؤسته ریر کی ، جنوبی آذربایجان ادبیاتی یاخین گله جگده رنگین
انکشاف یولو گئچه جکدیر. عزیز قارداشلاریمیزین بئله قیزقین فعالیت
گؤسته رمه سی بیزی سئویندیریر، بویولدا اولارا اوغورلار دیله بیریک
... عزیز دوستوم بیز سیزین ادبی حیاتنی نیزی همیشه اورهک چیر-
پینتیلارایله ایزله میشیک اوستاد شهریارین "خیدر بابایا سلام"
پوئماسی بیزیم اوخوجولارین آن چوخ شئودیگی پوئتیک اثرلریندندیز.
استادین باکیدا بیر نئچه کتابی نشر ائدیلیمیشدیر.
شاعر بولود سهندین وقت سیز وفاتنی خبری بیزی سارسیئدی ها
میز یاسا باتدیق گؤر یاشی تئوکدوک ، سهند بیزده آن چوخ اوخونان
شاعرلردندیر.

پروفیسور عباس زمانوف مکتوبونو بئله قورتاریر:

عزیز قارداشیم ! بیز اینانیریق کی انقلاب ائدیب ۲۵۰۰ یاشلی منحوس
شاه اصول اداره سینی دئویره ن ایران خلقلری آمریکا امپریالیزمینین
حاضرده ایراندا تئوره تدیگی فتنه - قصادلارا صون قویاجاق وایراندا
وضعیت ثابت لشه جکدیر. بو وقت هئج شبهه سیز کی، قوششو ایرانشلا
سوویت اولکه سی نین دوستلوق علاقه لری داها دا محکم لنه جکدیر. بوزمان
اولکهلریمیز آراسیندا گئدیش - گلش آسانلاشاجاق و بیر - بیریمیزله
شخصا گؤروشوب تاتیش اولاجاغیق. حرمتله عباس زمانوف.

آذربایجان ادبیات تاریخچه بیر باخیش

(۱۲)

یازان : دکتر جواد هینت

۲... رثالیست معارفیورور ادبیات - بو ادبی جریانین گئورکملی نما -
ینده لری بونلاردیر :

سلطان مجید غنیزاده (۱۸۶۶-۱۹۳۷) - آذربایجانین گئورکملی
معلم یازیچی و رثالیست شاعرلریندن اولوب ، ۱۸۶۶ دا شعر و ادب
مرکزی اولان شاماخی دا آنادان اولموشدور . غنیزاده آقا مسیح شیر-
وانی نین تسلیندن اولوب ، آتاسی حاجی مرتضی علی ده شاعر اولموشدور
شاماخیدا سید عظیم شیروانی نین ((اصول جدید)) مکتبینه اوخوموش
و تورکجه ، روسجاتی اوگره ره کادریاتا درین مازاق تاپمیشدیر .
غنیزاده ۱۸۸۳ ده تغلیس ده معلم لر انستیتوتونا گیرمیش و ۱۸۸۷ ده
بو مکتبی بیتیردیکدن سوئرا یاکی یا گلیر و ایلک دفعه اولاراق
((روس تاتار)) مکتبی نین بناسینی قویور .

غنیزاده مکتبلر ایچون درسلیکلر ، لغتلر و پروگراملار حاضر
لاما قلا ، شعر و نثرده بدیعی اثرلر یازما قلا ، نمایشنامه و اجتماعی
مقاله لر یازماق و قیمتی ترجمه لر یازما قلا آذربایجان خلقینه بو-
یوک خدمت ائتمیشدیر . علی اسکندر جعفر زاده ایله برابر حاضرلادیغی
((کلید ادبیات)) (۱۹۰۱) آدلی ادبیات منتخباتی . ((لغت روس و
مسلمان)) (۱۹۰۲) و ((اصطلاح آذربایجان)) (۱۹۰۴) کیمی اثر-
لری مکتبلرین احتیاجی و خلقین معارفینی یوکستمک ایچون یاز-
میشدیر . س . غنی زاده ادبیاتا دؤورون طلبی و تعلیم و تربیه یات-
خیمیتدان یاشاشیر و ۱۸۹۱ ده ایلک ادبی اثری ((غنچه خانم)) پی-
یسنی یازیر .

۱۸۹۴ ده دووژنکونون ((قانا قان)) و لئو تولستویون ((او-
لینجی شرابچی)) اثرلرینی ترجمه ادیب تماشا یا قویدورور . همین
ایلده ((تولکو و چاق چاق بیگ)) منظوم حکایه سینی یازیر . اونون
کاراکتریستیک بدیعی اثری ((معلم لر افتخاری)) حکایه سینی و
((گلینلر حمایلی)) (۱۹۰۰) رومانیدیر . بو اثرلرده مولف اؤز
فرهنگی فکرلرینی بیر فیلسوف و یداکوگ یازیچی کیمی عکس ائتدیریر
ادیبن اوریزینال اثرلریندن ((قربان بایرامی)) و ((آله خوغی))

اوزامان کتابچالار شکلینده چاپ اولونموشدور. ۱۹۵۵ انقلابینین تا - شیریله غنی زاده مطبوعات عالمینه داخل اولور و یالتیز معارف مدنیّت مسئله لری دگیل، دنیا حادثه لریله ده مشغول اولور و حیات، ارشاد، دبستان، رهبر و سایر مطبوعاتدا شیدا، صوفی شیدا و س. غنی - زاده امضالاریله یازیلار یازیر و اجتماعی یازیچی کیمی تانیسنیر (پوبلیسیست).

غنی زاده ۱۹۱۷-۱۹ ایللریته ملیت چی حادثه لره اشتراک ائد - یر و ملیت چی اتحاد یارثی سینه عضو اولور لاکن سوسیالیست رژیمی جاکم اولدوقدان صونرا سوسیالیزم جبهه سینه کچه رهک بویوک بی - معارف خادمی کیمی معارفین ترویج و یوکسه لمه سینه و گنجلیک - ین تعلیم و تربیه سینه یاخیندان کؤمک ائدیر و بالآخره ۱۹۳۷ ده وفات ائدیر. غنی زاده آذربایجان ادبیاتی تاریخینده ایلک رومانچیلاردان اولوب، آخوندوفون عنعنه لرینی دوام ائتدیرمیشدیر. او حکایه یاز ماغی غزلخوانلیقدان واجب بیلیر معاصرلی اولان شاعرلره خاطرلادیر کی، خاقانی و حافظ یولیه گئتمه ییب، ینی ادبی نوعلریله خصوص - صیه حکایه نوعیه یازسینلار. اثرلرینده رئالیست و دموکراتیک اساسلاری رعایت ائتمیش و معاصر حیاتی دؤغرو دوزگون عکس ائتدیر میشدیر. اونون فکرینه گؤره او اثرلر یا شاماغا قادیر دیرکسی، حیاتی بزهک دوزهک سیز، تحریف اولونمادان عکس ائتدیر، مولفی ده بارلاق استعداد، درین بیلک و روان صنعتکارلیق طبعینه مالکدیر. ((اولیمینچی شرابچی)) اثرین تورکجه مقدمه سینده بؤله -

یازیر:

((تشاثر عرصه گاه آینه بند بیر اطاق مثالیندا دیرکی، عبرت گوزیله باخدیقدان هر کس اعوز شمایل اخلاقی نین عیوب و قصورون گؤره ر و گؤرجک اصلاحینا سعی و کوشش ائدیبه ن اخلاق حسنه حاصل ائده بیلر) دشمه لی خلقین گوزونو آچماق، عیب لرینی گؤسترک، گفیریلیک و جهالت بولودلارینا قارش معارف شعله سیننی قوروماقدا س. غنی زاده، کهنه غزل ادبیاتی نین دگیل، ینی ادبیاتین حکایه و رومان و صحنه اثرلری نین رولونا بویوک اوستونلوک وئیردی.

س. غنی زاده نین ان مشهور اثری ((مکتوبات شیدا بیگ شیر -

وانی)) عمومی باشلیغی آلتیندا یازدیغی ((معلم لر افتخاری))

حکایه‌سی و ((گلینلر حمایلی)) رومانیدیر. آذربایجان ادبیات‌سی تاریخینده ایلیک دیالوگ^(۱) صاییلان یو اثرین بیرینجی حصه‌سینی (معلملر افتخاری) بیر نوع شیداکنیک^(۲) ملاحظاتدا آدلاندیرماق اولار. (گلینلر حمایلی) ایسه کامل رفاآلیست رومانیدیر، بواثرلری مشترک قهرمانلاری شیدابیگ صورتی بیرلشدیریر. یو اثر آخوندوفون ((کمال الدوله مکتوبلاری)) نی و مراغه‌لی زین‌العابدینین (سیاحت نامه ابراهیم‌بیگ) ینی خاطرلادیر. دیالوگون هر ایکی قسمتی مکتوب- یلار شکلینده یازیلیمیشدیر. گلینلر حمایلی عینی زاماندا شیدابیگین بیر نوع سیاحتنامه سیدیر.

معلملر حکایه‌سینده مولف اوز خلقینین و مدنی ترقی‌سی نین مفتونو اولان قاباقجیل آیدینلارین (روشنفکر) حیاتیندان و مبارزه سیندن بحث ائدیر. اوزونو ملت خادمی آدلاندیران شیدابیگ بقله آیدینلاری تمثیل ائدهن، او زامانکی آذربایجان ادبیاتیندا یعنی اولان قیپیک معلم و یا خشی تربیه‌چی صورتیدیر. شیدابیگ حقیقتده س. غنی زاده‌نین اوزودور لکن ادیب بقله بیر مانورو افاده طرزی شخمیشد- یرکی صائکی شیدابیگ اونون دوستودور و همین مکتوباتی چاپ ائدیر. مه‌گی غنی زاده‌یه وصیت ائتمیشدیر. معلملر افتخاریندا اوخوجو... خلقین و وطنین سونسوز بیر محبتله شوهن، حیاتیینی مکتبه و معارفه حصراقدهن، بوتونلا یاناشی احتیاج ایچرسینده قیورایان فداکار بیر معلم صورتیله قارشیلاییر. شیدابیگین مبارزه، حرکت و داورانیشلار ریتدا، موجود حیات و گله‌جگه دایر آرزولاریندا فخرالدینین، فرهادین و اسکندرین سجه‌وی علامتلی گهرورونور. شیدابیگ شاماخیدان یا کویا گلیب معلم‌لیک ائدیر، آنا سیندان آلدیغی مکتوبدا، قازداشی قیزی‌دل اقروزیله باجیسی اوغلو آقا بهرامین تویونا دموت اولونور. بو مکتوب وطن و ملت عاشقی شیدابیگی سارسیدیر و درین دوشونجه‌لره غرق ائدیر. زیرا وقتیلله دل‌افروزا و عداقتدیگی حمایلی آلاق ائتمه اریندا مالک‌دگیل، بعضا دولاشیق خیال‌لارا غرق اولان شیدابیگ چوق زامان دا، فلسفی دوشونجه‌لره دالیر و موجود جمعیت، برابیر سیرلیک آیدیتلارین حالی و سایره حقینده معارفی فکرلر یورودور. اونی‌بیر آیدین معلم کیمی دوشوندورهن، هرشیدن اول، مادی رنگینلیکله معنوی ثروت آراسینداکی فرق و تضاد مسئله سیدیر. بونلاردان هانسی ویشون

۱- ایکی آداغین قاره قارشیتا دانیشماسی.

هاتسی داها شجیب ایشیدیر؟ سئوالینا شیدابیگ بئله جواب وئیریر:
معرفت وارلی سی مال یوخلوغوندا هم غنی دیر. اما مال غنی سی معرفت
یوخلوغوندا یوخلودور.

شیدابیگ بو عقیده ده دیرکی هر شی اوشاقلارین تربیه سیله علاقه
داردیر. بویوک تاریخی شخصیتلرده تربیه سایه سینده یختیشمیشلر،
اودورکی خلقین جهالتیندن شکایت ائتمگه معلمین حق یوخلودور، یا-
لعلکس، ((هنرلی استاد خام دمیردن صبرله مصری قلینج یاپایبیلر-
سه، یاخشی معلم کج طبع ملتدن خوش اخلاق جمعیت حاضرایا بیلر.))
بئله لیکله او جمعیتده معلمین رولونا، تربیه و تحصیل بویوک
قیمت وئیریر. شیدابیگه گوره بوتون باشقا ملتلرده اولان استعداد،
قابلیت، شجاعت و سخاوت و سایر فضیلتلر بیزیم خلقدده واردیر.
بونلاری آشکار ائدیپ جالاماق، انکشاف ائتدیرمک اوچون مکتب... و
معارف گره کدیر، وطن سئوهن معلم لازیمدیر. ((بیزلر ایچون اگر بیر
چراغ یانا جاق مکتب اوجا غینین شعله سیندن یانسا گره کدیر. جهالت
ملکونه اگر بیر مهتاب دوغاجاق ایسه، گنه مکتب دیواریندان طلوع
ائده جکدیر... اگر سلطانلیق ایستهرسن، در مکتبده خادم اول ((
((معلم لر افتخاری)) اثرینین مؤلفی بیر یازیچی اولماقدان
چوخ، وطن سئوهن معلم دیر. او معلم لیگی بوتون پیشه لردن عالی،
بوتون صنعت لردن اوستون توتور، ائزوده معلم اولدوغو ایله فخر
اؤدیر، ادیب قهرمانین دلیله بیلدیریرکی معلم مادی جهتن وارلا-
نماق و دنیا عشقینه دوشمه ملیدیر اونیدان اوتروکی: ((معلمین
قوی مکتب خاتا دیر، معلمین نوکری مکتب ملازیمیدیر، معلمین
توابع و اثباری چوچوق شاگردلردیر و معلمین استراحتی دفترلر
تصحیح دیر. معلمین مال و متاعی درس و تعلیمدیر و اجرتی اؤز
ملتینین محبت و ارادتیدیر.))

دل افروزا مدال آلابیلمه دیگینه اول لر خجالت چکن شیدابیگ
بالاخره بو نتیجه یه گلیرکی: ((معلمین آغ و قیزیلی بیاض اوستو-
نده قلم قاراسیدیر، معلمین ان یاخشی هدیه سی قیزیل حمایل دگیل،
کتا بدیر. قوی دل افروزون حمایلی معرفت مرواریدیندن دوزولموش
یازی سطرلری اولسون.)) گلینلر حمایلی شیدابیگین دل افروزا هدیه
اولاراق یازدیغی کتا بدیر.

گلینلر حمایلی رومانلارین مضمونو شیداییگین باکیدان اورتا
 آسیا یا سیاحتی دیر. بو سیاحتده یاقول بطروویچ و خانمی صوفیا و
 استاپوغوسلا تانیس اولور. شیداییگین نجیب رفتاری، درین بیلگی و
 شیرین صحبتلری و گؤرکملی ظاهری روس گؤزلی صوفیانی اوزونه مقتون
 اقدیر لکن او، باشقاسینین تاموسونا، حیثیتینه توخونماق خصوصیه
 دوستلاشدیغی یاقول بطروویچه خیانت ائتمکدن اوزاقدیر و بخله بیر
 ایشی بویوک قباحیت و غیر انسانی عمل حساب اقدیر و گؤزل قادیننی
 دوز یولا دعوت ائتمهگی اوزو ایچون دین و وجدان تورجو بیلیر و عقل
 لی رفتاری، مؤثر نصیحتلری و اعتناسیز حرکتلریله صوفیا یا تاشیر
 اقدیر و اونو اوز ارینه خیانت ائتمکدن قورشاریر. صوفیا اوز قبا-
 حتینی درک ائدیپ، اونا خوشبختلیک بخش ائدهن و پیس خیاللاردان -
 اوزاقلاشدیران شیداییگین عکسینی مدال کیمی بویتونا سالماق نیتی-
 ایله یاشاییر. یازچی بورادا گلینلره، قیزلارا اوز اورهک سوزلر-
 ینی و دیداکتیک ملاحظه لرینی بیلدیریر. قادینلارین فتنه فساددان،
 هر ایشلردن و اره خیانتدن اوزاق اولماسیندا تربیه نین رولوندا
 مستثنا اهمیت و قریر. شیداییگ قادین سعادتینین اساسینی هر شیدان
 اول عصمتلی اولماقدا گورور و صوفیا یا توصیه ائدیوکی شیداییگین
 عکسینی یوخ ((عفت)) کلمه سینین حمایل ائدیپ بویتوندان آسین-
 رومانین آدی دا بو فکردهن و مضموندان دوغور.

گلینلر حمایلی رومانیندا ادیبی دوشوندورهن مسئله لردن بیر
 ده. قادین آزادلیغی دیر. قادین اسارتینین سببی ان چوخ گئریلیکده
 و جهالتده گورهن شیداییگ بو خصوصدا ملاحظه لرینی یاقول بطروویچه
 شرح و قریر لکن قادین آزادلیغیندا معین حدود و نسبت گوزله بیر،
 قادینلارا ائدیلمی ظلمی آشکار گوردوگو حالدا، اونلارین تام آزاد
 لیغینا طرفدار اولماق ایسته میر زیرا اونون فکرینه گوره قادینا
 حدسیر آزادلیق و قهرمک بیر نوع کیشیلرین آسیریلیغی و اسارتین
 دشمکدیر.

شیداییگ ملی بیرلیگین طرفدار ی اولدوغو کیمی انسانیت و بین
 الملل چیلیگین ده طرفداریدیر. بوئونلا یاشی اجنبی لره یالتاقلا-
 نیب اوز خلقی نین غنیمی اولانلارین حالینا تاسفا اقدیر. سنی - شیعه
 دعواسی قیزیشدیران مسلمانلارین ناهانلیق و جهالتینه غضب و نفرت

اوزومده گرد تگدر نقاب شكلىنده

گوزومده عشق تحسر حباب شكلىنده

پييمده هيكل ماضى و حال بير قابوس

اؤنومده صفوت آتى عقاب شكلىنده

باشيمدا فوج خيالات آخين آخين دولاشير

افقده پارچالانان بيرسحاب شكلىنده

اورا قدا دا القالانان، پارلايان گنیش قومسال

گورونمده گوزومه بير سرايشكلىنده

اميدوياس آراسيندا يووارلانان گونلوم

مله رايجيمده قيريق بير رباب شكلىنده

رباعى شكلىنده يازديغى ((پارچالار)) شعرينده ، كدرىنين سيبينى
بئله ايضاح ائدير:

صانما بو دردو غمه مين سيبى

اولما ماقدير بو دنيا كاميمجا

قلبىمى يانديران بودور آنجا

وطنى گورمه ديم مراميمجا

عبداله شائق وطنى ايچون بو قدر غم و غمهيه دالديغى خالده گله -
جگه اميدىنى الدن وئزمير و استقبال ايچون بئله يازير:

شفق آتديقدا ، ياداها ارکن اينانين ساحله دمير آتاريق

بو قارائليق دومانلارى اوداريق سيزى آلقيشلايار سئويملى وطن

و يا :

او دومانلى قيرتيتالى كئچميشلردن اوزاقلاش

اودلى متين آد ديملارلا يئرى يئرى دورما ، آش

ايرهلىيه دوغرو يئرى، يئرى آرخانا باخما

گله جگى دوشون دائم اونسو گوزدن بيراخما

ايرهلىده اينان كى بير جنت كيمي جهان وار

صباح گونش اوردا دوغار سعادت اورادا پارلار

بو شعرى ۱۹۱۱ ده يازميش و اونون اثرلرينه سرلوحه صايبلايلير .

عبداله شائق ۱۹۱۲ ده بالکان حربی باشلادیغی زامان استانبولا
گتیمیش و احمد جواد ایله برابر ((قفقاز گونوللو قطعه سی)) یئنده
تراکیادا ساواشا گیرمیشدیر.

عبداله شائق عینی زاماندا هومانیت بیر شاعر دیر، او انسان
تلیقین سعادتینی محبت و قارداشلیقدا آختاریر و اوز فکر و حین —
لرینی بقله بیان ائدیر.

هیمیز (۱) بیر یووا پرورده سی ییز

هیمیز بیر گونشین ذره سی ییز

آییرماز بیز لری تغیر لسان

آییرماز بیز لری تبدیل مکان

آییرماز بیز لری انجیل و قرآن

آییرماز بیز لری هر حد شهران

آییرماز بیز لری عمان محیط

آییرماز بیز لری صحرای بسیط

آییرماز بیز لری حشمی جبال

آییرماز شرق، جنوب، غرب، شمال

بو شعرلری داها چوخ ماهنییه بنزه ییر و تولستوی، علی بیگ

حسین زاده (نجات، محبت ده دیر) و توفیق فکرتین (توپراق، ..

وطنیم، نوع بشر ملتیم) (ایفانندیم) سرلوحه لی شعرلرینین تال

شیری آلتیندا سؤیله میشدیر. ۱۹۱۴ ده دنیا حربی باشلادیقدان صو —

ترا حربین گتیردیگی فلاکت و فاجعه لر قارشى سیندا بشریتین بدبخت

لیق و اضطرابینا اوره گی یاشان شاعر سمبولیزمه اوز گتیریر و ...

((ایده آل و انسانلیق)) و ((ایلکسین حضوروندا)) شعرلرینی

یازیر.

ایده آل و انسانلیق شعرینده بشریتین قورتلوش و خلاصی ایچون

انسانلارین اصلاح اولماسینی بیرجیک (تنها) چاره یولوگؤسته ریر.

عبداله شائق بو دورده کندلی و ایشی حیات و معیشتینی ترنم

اقدن شعرلرده یازمیشدیر، او جمله دن (داغلار سلطانی) و (فیدان)

شعرلرینی ذکر ائده بیلیریک :

۱- هامی میز.

بو يرلرين سلطاني دير چوبانلار

هم، بيدير هم خاني دير چوبانلار

عبداله شائقين يازديغي (مکتوب يتيشمه دي)، (کؤچ) کیمی حکايه لری نشریمیزده اوریزینال بیر حادشه دير. مکتوب يتيشمه دي - حکايه سینده ایراندا ن گلن و نفت معدنیته چالیشان قربان آدینا بیر ایشچینی سرگذشتی تصویر اولونور. قربان چورک پولی قازانیپ معیشتینی تامین اتمک ایچون، وطنیندن، اهل و عیالیندان و اشو اوباسیندان آیریلیپ و حاجی قلینین معدنیته ایشله مگه گلمیشدير. اونون تکجه آرزوسو معدنه چالیشدیغي مدتده بئش اون قروش پول بیغیب عائله سینه آپارماقدیر. آروادینا یازدیغی مکتوب قویئو - ندا یکن فوران ائده ن نفت قویوسوندا محو اولور و مکتوبو آروادینا يتيشمیر. قربانا اولوم گتیره ن نفت قویوسو حاجی قولو ایچون ثروت گتیریر.

کؤچ حکايه سینده کؤچه به حیاتی یاشایان ائللرین هر باهار دا یایلاقلارینا کؤچه لرینی تصویر ائتمیشدير. حکايه آنا باباسی کؤچه حاضر لانان بیر اوشاقین دیلیندن سؤیلنیر و گؤزل افاده، صاف بیر دیل و تمیز بیر حس له طبیعت و معیشت منظره لری تصویر ائدیلیپ، بورادا کؤچه به حیاتی یاشایان خلقین گؤزل طرفلری، طبیعتین گؤز - للیکلریله برابر قلمه آلینعیش و کند معیشتینی اوشاق ذهنینده کی عکسی وئریلمیشدير.

عبداله شائق حکايه لرینده سلیمان ثانی کیمی دیل، افاده ... و اسلوب جهتدن اوشاقلارین ذوقی و ایستکلرینی نظرده توتمودور. کؤچ حکايه سی هامی دان چوخ اوشاقلار ایچون ماراقلی دير چونکه بورادا ... اونلارا یالنیز لذت دگیل هم ده کند حیاتی و طبیعت حقیقته چوقلی بیلگی وئرمیشدير.

بو ایکی بؤیوک معلم و ادیبین اوشاق ادبیاتی یازیلما سیندا سهمی بؤیوکدور. عبداله شائق ایستهر شعر شکلینده، ایستهر نثر - شکلینده گؤزل تمثیل نمونه لری یاراتمیشدير. (تولکی حجه گفدير) (جعفر و بشیر)، (تیق - تیق خانم)، (گؤزل باهار) و (آلما اوغروسو) کیمی اخلاقی، تربیه وی مقصدله اوشاقلار ایچون یازیلمیش

لریندن آلینمیشدیر، کومدیا، پاریس، نیویورک، برلن، لندن، قاهره، پکن، دهلی، تهران، تبریز و باشقا بیویوک شهرلرده تاماشایا قویولموش و خصوصی رغبتله قارشیلانمیشدیر. بو اثرده مؤلف عائله قورماغی، ینی یول لاریله آتا-بابا قایداسینی قارشى قارشیا.... قویور.

تاجر عسگر اؤز زمانه‌سی‌نین آجیق فکری اولادی کیمی بئله دو-شونور: چیتی گورمه‌دن آلمان بیر تاجر، تانیمادیغی، خاصیتینه بلد اولمادیغی بیر قیزی نئجه آلابیلر، حیاتینی، عمروشو اونونلا باغلاپب خوشبخت اولابیلر می. عسگری بئله مهم بیر سوال دوشوندو-رور و او زامان ایچون چتین اولان بو ایشین چاره‌سینی عسگرین یو-لداشی سلیمان تاپیر. اونون تکلیفی اوزره عسگر آرشین مالچی-صفتیله قاپو-قاپو گزیر، گلچهره‌نی گورور، سئویر و اونولا عائله قورور. عسگرین باشلادیغی ایش شاخه‌لنهرک صوتوندا بیر نئجه آدامین اولنمه‌سیله تاماملانیر. سلیمانین قوردوغو کلک‌هامی‌نین اورگینه یاتیر و هر کس گوروب سئودیگی ایله وصالا چاتیر. اثرین یازیلدیغی و تاماشایا قویولدوغو تاریخی شرایطی نظره آلساق بو مسئله نین صحنه‌ده، بدیعنی شکیلده بئله حلّی ع، حاجی بیگوفون جاسارتلی آددیمی و بیویوک غلبه‌سیدی دئییه بیلهریک.

هر ایکی اثرین اولینده مؤلف بیزی ایلک نوبه‌ده محبت‌اهلی ایله، گنج نسلی و ینی احوال روحیه‌لی آداملاری تمثیل ائدهن پرسو-ناؤلارلا تانیشتدیر. عسگرله گلچهره‌نین فضولی یا نه عشقیله، درین صاف و علوی بیر محبتله سئویشدیکلرینی و حقیقی عشق یولوندا جان-ندان کئچمه‌یه حاضر اولدوقلارینی عکس ائتدیریر.

مشدی عباد کومدیسینده سرورله گلناز فضولی‌نین:

شفای وصل قدرین هجرا یله بیمار اولاندان صور

زالال شوق ذوقون تشنه‌ی دیدار اولاندان صور

مطلعلی غزلینی اوخویا-اوخویا صحنه‌یه داخل اولورلار. آرشین

مال آلان قهرمانی عسگرده فضولی‌نین:

ناله‌دن دیر نئی کیمی آوازه عشقیم یلند

ناله ترکین قیلمازام نئی تک کسيلم یند یند

بیٹی ایلہ باشلانان غزلیسی اورہک یا تقیسیلہ اوخویا - اوخویا
صحنہ یہ گلیر و گلچہرہ دہ صحنہ دہ بو شعری اوخویور:

پریشان خلق عالم آہ و افغان اشدیگیمدهن دیر
پریشان اولدوغوم خلقی پریشان اشدیگیمدهن دیر

هر ایکی کومدی دہ بو لئیریک خط دراماتیک و کومیک مقاملار
گولمہلی حادثہلر و صحنہلرلہ مشایعت اولونور و صون صحنہ یہ قدر
دوام اشدیریلیر. اثرده کی کومیزم اساسینی دشدیگیمیز محبت خطسی
و اونا قارشی دوران قوهلرین و مانعلرین ضدیتیندن آلیر.

هر ایکی کومدینین مثبت صورتلری و قهرمانلاری مقصدلرینہ آسان
دگیل، معین قندلر و اینجه کلک لر واسطه سیلہ نایل اولورلار.

حاجی بیگوفون کومدیالاری یالیز نثرلہ دگیل، هم نثر، هم دہ
نظملہ یازیلیمیشدیر، موسیقی تین طلبینہ و آهنگینہ اویفونلاشدیریلان
شعر پارچالاریدا مؤلفین آواز اثری دیر. بودا اونون چوخ جہتلی ... و
رنگا رنگ یازادیجیلیق خصوصیتینہ مالک اولدوغونو گؤستہریر.

عزیر حاجی بیگوف موسیقیلی کومدیا ساحہ سینده یؤیوک بیر ادبی
مکتب یاراتمیش و آوزوندن صونرا ماہر بیر نسلین یئتیشمه سی ایچون
محکم یونغورہ قویموشدور.

رشید بیگ افندیوف - رشید بیگ افندیوف آذربایجانین گؤرکملی
معارف پرور، معلم - یازیچیلاریندان و عینی زاماندا شاعر و نمایش
نامہ یازانلارینداندیر. او . م . ف . آخوندزاده مکتبین دوا مچیللا
ریندان اولوب، ملی دراماتورگیا تاریخینده آوزونہ مخصوص یشر
آچمیشدیر. رشید بیگ ۱۸۶۳ دہ شکیدہ آنادان اولموش دور. آتاسی
آیدین فکرلی روحانی لردندی و اوغلونون تحصیلینہ چوق علاقه گؤستہ
ریردی. اولادینی تحصیل آلدیقدان صونرا آتاسی نین مصلحتیلہ روس
مکتبینہ گیرمیش صونرا ۱۸۷۹ دہ قوری سعینا ریاسینا قبول اولموش
و ۱۸۸۲ دہ بو مکتبی بیتیرمیشدیر.

رشید بیگ اجتماعی حیاتا باشلادیقدان صونرا دیگر معارف پرور
لرلہ (ع. شائق، س. ش. آخوندوف، س. غنی زاده و سایره) بیر

دکتور علاءالحسین بیکدلی - پروفیسور

بزرگان آذربایجان

اوحداالدین اوحدی مراغه

(۱۳۳۸ - ۱۲۷۴)

سر ازقلادهی آموختن میهن و بدان

که دیگران هم از آموختن شدند استاد

(اوحدی)

(بیرنجی مقاله)

نظامی ادبی مکتبی نین گورکملی نماینده سی اولان ماراغاللی

اوحدی میلادی ۱۱۱۱ عصرین صونو و ۱۷۷۱ عصرین بیرینجی یارینیندا

آذربایجان شعرى نین انکشافیندا مهم و دقته لایق رول اوینامیش

دهورونون ان قدرتلی متفکرشاعرلریندن بیرى اولموشدور.

اوحداالدین اوحدی (۱۲۷۵ - ۱۲۷۴ / ۶۷۳ هجرى قمرى ایلیینده

آذربایجانین ان قدیم مدنیت و علم مرکز لریندن بیرى اولان ماراغال

شهرینده آنادان اولوب ، ایلک تربیه و تحصیلینی ده اؤرادا آلمیشدور.

بو زمان ماراغا ایله یاناشی آذربایجانین تبریز ، اردبیل ، شیروان

کنجه ، نخجوان و باشقا شهر و کندلرینده مدنی حیات سرعتله انکشاف

اقدیردی ، شهر و کندلرده چوخلو مکتبلر زنگین کتابخانالار ، گورکملی

عالم ، موسیقی شناسلار و تجربیه لی معلملر وارایدی . فلسفه ، الهیات

منطق ، نجوم ، ریاضیات ، تاریخ ، ادبیات و دیگر فن لرتورک (آذر -

بایجان) ، فارس و عرب دیللرینده اوییره نیلیردی . اولکهنین پایتختی

ماراغا شهرینده بؤیوک علمی مؤسسه لر و گؤزه چارپان اقتصادیات و

تجارت مرکزی و مؤسسه لری وارایدی.

شاهین دن بیر غزل نمونه سی اولاراق (یاریمی قایتار) شعرینی ده
اوخوجولاریمیزا نسکیل ائدیریک :

یارب منه رحم ایله منیم یاریمی قایتار
قویما یورگیم قان اوللا دلداریمی قایتار
گؤنلوم گینه یلیل کیمی آواره قالوبدور
قویما قالا آواره او، گلزاریمی قایتار
بو آیریلیغین دردنی منی سالدی ایاقدان
قویما گئدیم الدن او، پرستاریمی قایتار
گؤنلوم منی یوسف کیمی بازاره چکوبدور،
رحم ایله خدایا او، خریداریمی قایتار
عادت ائلی یوب جانیم اونون جورینه یارب
جور ائتمه گه الله او، جفاکاریمی قایتار
(شاهین) وفا بیرگهجه یالقوزیا تا بیلمه ز
قویما منی یارسیز او گؤزه ل یاریمی قایتار .

هابیله خسرو دارا فی " من زمان شاعریم " آدلی شعرینده بیله یازیر :
ایندی تاریخ رسالت ایستور

ایندی شاعر گره ک انسانلارین آزادکیغینا سؤز قوشسون
ایندی شاعرده گره ک قدرت فریاد اولسون
ایندی شاعر دیلی، خلقین دیلیدیر .

ویا " شرقلی خلقیمیز " آدلی شعرینده یازیر :
آزادلیق یولوندا ، دشمن ایستده ،
قیریلدی یولداشیم ، سیندی دایا غیم .
یادیم دوشنده ایتگین ایگی دیر ،
هان چیخیر الیمدن ، ایتیر سایا غیم .

بو کتابدا شعرلری توپلانان شاعرلرین لیریک شعرلریده صون درجه
لطیف و اینجه دیر .

جهان شاه خدیوی نین " آیریلیق هوا سی " آدلی شعرینه دقت ائدین
یونئی چالان بو گهجه آیریلیق هوا سی چالیر
نشین یانیق لی سی اود سالیر پوره ک چابالیر .
سن ایسته سن گنده سن گئت ، گوزوم دالونجا قالیر

یازیرم: مرحوم خسرو میرزا داراکی " کلیله و دمنه " کتابین روان
 بیر نظمه چکمیشدیر کی اونون اصل نسخه سی اوستاد حکیمیانین اختیار
 ریئتدادیر. بیز اوستاددان رجا ائدیریک وارلیق مجله سی نین دفتسری
 ایله تماس توتوب او دگرلی کتابین چاپ اولماسی حقیقته مذاکره
 قراری قویسونلار .

صنسون

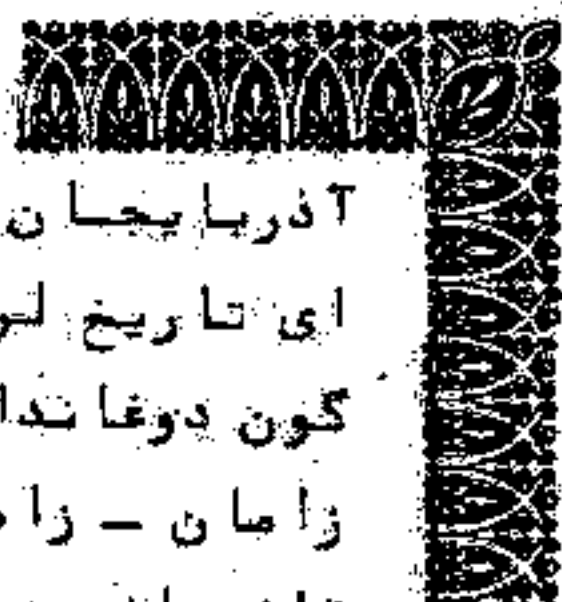
علی آقا واحد

وطن

گونلوم گینه بلبل کیمی شیدای وطن دیر.
 مجنون ائدهن عاشیقلری لیلای وطن دیر.
 یوزلرله گوزهل عاشیقی اولسامدا من اما،
 قلبیم یئنه ده عاشیق سودای وطن دیر.
 دنیایه گوزهللیک وئرهن البته گونشدیر،
 اوندان دا گوزهل خلقه تجلای وطن دیر.
 قویماز بو مقدس پئیره بیگانه سوخولسون
 هرکس کی، صداقتلی بیر اینای وطن دیر.
 تعریف بهشت ائیله مه سین خلقیمه هئچ کس
 جنت ده، بهشت ده منه صخرای وطن دیر.
 " واحد " ائله ظن ائتمه کی، من یوسف عصرم
 معشوقه منه عشق زلیخای وطن دیر.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

آذربایجان آذربایجان

آذربایجان ! آذربایجان !
ای تاریخ لرده منہ عیان ،
گون دوغاندان ، گون باتانا ،
زامان - زامان شعله یایان ،
قافداغی نین اتکینده ،
داغلار کیمی هم قوجامان ،
زمرود خزر یاخامیتدا ،
نوح دھوروتدن لغیر سالان ،
بوگون باهار یئلرلرله ،
ساجلاریمی سیفالایان ،
منی اوین ، منی قوجان ،
آذربایجان ! آذربایجان !

...دوغما بالان کیمی گلیم ،
سنین آنا قوجاغینا ،
آقیش قدیم تاریخینا ،
او ، چاغینا ، بو ، چاغینا ،
وورولموشام هر داشینا ،
هر گوشه نه ، بوچاغینا ،
باش اگرهرم ، اوستو گلزار ،
آلتی یانار تورپاغینا ،
بوتون بشر سنه والسه ،
بوتون جاهان سنه خیران ،
آذربایجان ! آذربایجان !

سندن قاناد ایسته ییـرهم ،
 ائله بیلمه قانادسیزام .
 سندن ثبات ایسته ییـرهم ،
 ائله بیلمه ثباتسیزام .
 ثباتیما ، قانادیما ،
 بیٹنی ثبات ، قاناد قوشان ،
 غایه لری وارلیغیمدا ،
 گور له ، آراز کیمی داشان ،
 هرگون بیٹنی بیر داغ آشان ،
 مردلیک اوچون میدان آچان ،
 آذربایجان ! آذربایجان !

★★★★★

مرمر سرای قوناق ائـوی ،
 یوردا آچدیم پنجره می
 بوروقلارین مناره می ؟
 چراقلارین آی پارامی ؟
 گنجه وقتی قوجاق آچیم ،
 سود ایشیقلی سحره می ؟
 کهکشانین بیر پارچاسی ،
 آبشورونا ، خزره می ؟
 سنین منه بخش ائتدیگین ،
 تکجه گوزهل منظره می ؟
 ای فضولی گوشه یینه ،
 اوره ییمه ایشیق ساچان ،
 آذربایجان ! آذربایجان !

★★★★★

،،، اوزانلارین قوپوزوندا ،
 تئلر ، گوشه شعاسی دیبر .
 قیلینجلاشان قوپوز بیزه ،
 کور اوغلونون میراثیدور .

آرادا سد دگیل خزر ،
 قارداشلیقین آیناسی دیر .
 بو دوستلوغا کیم باخسا کم ،
 خوار اولاسی ، سیناسی دیر .
 قوجا شرقین قاپوسیندا ،
 یان ، ایدی مشعل کیمی ،
 اوچال آیا ، اولدوزا جان ،
 آذربایجان ! آذربایجان !

★★★★★★

بالاش آذر اوغلو

آنا

پاییز تک قوجا غی بهرله دولو ،
 یای کیمی غضبی ، سئوینچی اودلو ،
 قیشین قارین دان دا داغم اوزو آغ ،
 باهار گونشی تک مهربان ، پارلاق ،
 بیزیم دنیا میزین بزهیی آنا .
 بوتون گویجهک لرین ، گویجهیی آنا .

بابام عمرو بویجه هشی جنت گزدی ،

او جنت سن سن .

آتام اولجه دک سعادت گزدی ،

سعادت سن سن .

او غلوم گوزه لردن محبت گزدی ،

محبت سن سن .

من ده بیر زامانلار حقیقت گزدیم .

ایندی درک ائتدیم کی ، حقیقت سن سن .

حیاتین آن بویوک نعمتی آنا .

بوتون انسانلارین شهرتی آنا .

میرزا ابراهیموف *

دیاریمدی منیم

وطنیم حشو ارلدن منی خیران ائله میش ،
ای گۆزه لار، ییلین او تکه نگاریمدی منیم .
بیر یقه سجده قیلیردیا دا هرکس ، اینانین
معبدیم ، سجده گیم ، شوکیلی یاریمدی منیم .

گزمیشم چوخ دولانیبدنیانی باشدان باشا من
گنجمیش داغ-دره دن ، ذوق و صفا یئرلردن
ایچمیشم آب حیات نوریاغین اوستونده همن ،
سؤنمه یین نور دیله سن بیل کی دیاریمدی منیم

اتسان اولادی ارلدن نیه سه میل ائله میش ،
کیمیمی منیم و نور ایشره کیمیمی یاردیله میش
کیمیمی دوستو صداقتلی ، وفادار دیله میش
بیل کی آنجاق وطنیم دولت-واریمدی منیم .

آختاریبشان و شرف چوخلاری گئتدی اوزاغلا
یادلارا سجده قیلیب سالدی اوزونو آباغلا
حق ، سعادت دیاری یوردومو بئزت چیراغلا
شیخ صنعان گۆزه لی نازلی دیاریمدی منیم .

* میرزه ابراهیموف آذربایجان یازیچیلار اتفاقی نین رئیسیدیر .
و قتيله سوویت آذربایجانین جمهور رئیس اولموشدور و اصلی سرا بلیدیر

یارانان بیر گون اعلور، عارف اولانلار آنلار،
آلماسین اوستومو غربتده اولوم-آرزوم وار،
آنا یوردون قوجاغیندا منه ده یئر تاپیلار
قیزیم، اولوم دئیهلر بورددا مزاریمدی منیم.

*** **

من حیات عاشیقیم- باغدا، گلستان دابیلیر
داما ریمدادولانان قیرمیزی آل قان دا بیلیر
بو جانیمدان دا عزیز شوگیلی جان دابیلیر
یوردومون هر طرفی روح وروانیمدی منیم.

*** **

من سعادت دیله دیم هر ائله، هر یورددا مدام،
بیر گونشدیر، نظریمه چالیشان هر انسان،
عشقینه، شوگیسینه یوردومون هر یان حیران،
خوش گونوم، خوش نفسم، جسمیده جانیمدی منیم.

*** **

— ادبیات و اینجه صنعت غزئتی نمره ۲ (۱۸۷۷) ۱۱ ژانویه ۱۹۸۵

یازیمیزا کئچیرن ح.م. ساوالان

۷- بچی صغیردن

تک سله آغیزلاردان حیرت سوزلری چیخدی
قیز گلیردی قارشیدان اوتانچاق اورکک- اورکک
قیز او قیزدی ولکن گوزلری نین رنگینی
گیزله دیردی گوزلردن تاخدیغی قارا عینک.

بو صورتله موقت بیرتسلی تاپدیلار.
بئله در بوش هوسین نتیجه سی بونی بیل
بوشامل یولونداکی امکالر بوشا چیخار
آرزولارین اوستونده حیاتدا بیرقانون وار:

دگیشمز گوز . دگیشمز: بهیین، آلین، اورهک، دیل

